

CONTROVERSEES ROND HET TROPENBOS

Eén belang maar verschillen in strategie

De discussie rond tropisch bos en tropisch hout is de laatste tijd aardig toegespitst. Er zijn acties aangekondigd, er zijn voorstellen gedaan, en dat allemaal met hetzelfde doel: Behoud van het tropische regenbos. Maar de middelen om dat doel te bereiken lopen sterk uiteen. En daar ontstaat de discussie. De Stichting Bos en Hout wordt van vele kanten om haar mening gevraagd. Wij maken in dit Bos en Hout Bericht ons standpunt duidelijk.

Waarom gaat het?

Het is niet voor het eerst dat een discussie plaatsvindt rond het verdwijnen van het tropische bos, een verdwijnen met 10 tot 15 miljoen hectare per jaar. Het overgrote deel daarvan wordt opgeofferd aan andere, economisch meer aantrekkelijke bestemmingen van de grond, waarbij de voedselproductie een grote rol speelt.

Sinds vele jaren is dit probleem, het verdwijnen van tropenbos, onderwerp van bezorgdheid en ook ergernis, van woord

en wederwoord, van roep om acties en politieke maatregelen. De discussie wordt gekenmerkt door zeer begrijpelijke emoties maar helaas vaak ook door te weinig inbreng van harde feiten. Het opvallende is dat het bij alle betrokkenen, ook al verschillen ze soms hemelsbreed in hun mening over de te volgen strategie, uiteindelijk toch om hetzelfde gaat, namelijk behoud van het tropenbos en daarmee van zijn ecologische en economische betekenis. De discussie spitst zich vooral toe op twee essentiële en oeroude functies van dat bos.

In de eerste plaats de houtoogst. Het bos is een natuurlijk gegeven waar de mensheid op vele wijzen gebruik van maakt: Productie van vlees, groente, medicijnen, bouwhout, gereedschappen, brandstof en de handel in deze produkten. Enkele van die eerste handelsprodukten waren brandhout en daarnaast constructiehout. De mens heeft in zijn bestaan waarschijnlijk van geen enkel produkt meer ton/kilometers getransporteerd dan van hout! Wil de economische functie van het bos gehandhaafd blijven, juist ook op langere termijn, wil het tropenbos zijn rijk geschaakte productie van hout blijven voortzetten, dan is de eerste voorwaarde dat dit bos in al zijn gevarieerdheid blijft bestaan.

In de tweede plaats de ecologie, een tak van wetenschap die vooral in de laatste decennia veel gedaan heeft om de mensen ervan bewust te maken dat het voortbestaan van essentiële natuurwaarden en daarbij van uiterst gecompliceerde kringlopen van organismen de grootst mogelijke aandacht vragen. Vanuit deze optiek maakt men zich ernstig zorgen over het voortbestaan van het tropische bos. Het bos is een functioneel evenwicht van zeer verschillende organismen die op hun beurt invloed hebben op klimaat, bodem, voortbestaan van soorten, in stand blijven van genenreserves, kortom op veel wat voor ons allen van belang is. Wil dit evenwicht zoveel mogelijk gehandhaafd blijven dan moeten verstoringen worden weggenomen dan wel bijgestuurd. Het bos moet in al zijn variatie blijven bestaan. Hier is dus een duidelijk gemeenschappelijk belang: **Het bos moet blijven bestaan!**

Wat bedreigt het bestaan van het bos?

Het bestaan van een bos wordt steeds bedreigd door natuurrampen; dat is een natuurlijke situatie. Meestal herstellen dergelijke verstoringen van evenwichten in het bos zich langs natuurlijke weg. Pas structureel bedreigend voor het voortbestaan van het bos is het onomkeerbaar uit de hand lopen van ontwikkelingen bij bepaalde invloeden op het bosmilieu. Zoals vele andere organismen maakt ook de mens van nature deel uit van dat bosmilieu. Maar ook hij kan door specifieke omstandigheden van een onschuldige deelnemer in een sterk bedreigende plaag veranderen. Dat gebeurt als de bevolkingsdruk zo toeneemt dat de mens



B O S E N H O U T B E R I C H T E N

niet langer in staat is zich voldoende binnen bestaande evenwichten in de natuur te voeden en hij zijn ingreep in het bos extreem gaat vergroten. Dat gebeurt dan in de vorm van ontginning ten behoeve van landbouwgrond en ten behoeve van brandstof. Als afgeleide daarvan tracht hij zijn bestaanszekerheid te vergroten door handel in hout en zelf geproduceerde landbouwprodukten.

Feiten over tropisch hout

Houthandel is een oeroud beroep, ook internationale houthandel. Die handel is essentieel voor de voorziening van de mens met hout, een grondstof die in reusachtige hoeveelheden voor de fabricage van talrijke, waaronder heel belangrijke produkten wordt ingezet. Onze samenleving is ondenkbaar zonder houtprodukten. Daarom is het voor haar essentieel dat blijvend voldoende hout beschikbaar is.

De ontwikkelingslanden zijn een bescheiden maar zeker niet onbelangrijke bron van hout en houtprodukten voor de andere landen in de wereld, waarbij het vooral gaat om tropisch hout. Zij leveren ongeveer 15% van de totale export van zaaghout, gezaagd hout, fineer en triplex naar die andere landen. Het is echter een illusie te menen dat dit altijd zo zal blijven. In de komende decennia zal de nu al overduidelijke trend toenemen dat de ontwikkelingslanden steeds meer hout en dan primair hun eigen hout nodig zullen hebben, naast het zeer vele brandhout dat ze al gebruiken. Ze hebben namelijk een enorme achterstand in het verbruik van hout voor andere doeleinden, essentieel voor welvaart en welzijn, zoals bouwhout en papier. Van dit hout gebruiken ze nu slechts 80 m³ per 1000 inwoners tegenover de industrielanden meer dan 1000 m³, en dat is een gevolg van hun zeer geringe welvaart. Al een bescheiden welvaartstoename zal, door de reusachtige aantallen mensen waarom het gaat, grote hoeveelheden

hout vragen. Nu echter is nog hout voor export beschikbaar; zolang dat zo is, betekent dat deviezen en dus op zich een aanzet tot wat meer welvaart.

Nu eerst wat feiten aan de hand van cijfers die zijn verzameld in de tabellen 1 t/m 5 (bronnen CBS, Eurostat, FAO en UCBT). Ze zijn niet volledig, dat zou in het kader van dit Bos en Hout Bericht te ver voeren, maar ze geven wel een representatief beeld. Van het produkt triplex is vaak niet uit te maken in hoeverre dit uit tropisch hout bestaat, ook als het wordt ingevoerd uit niet-tropische landen. We hebben ons daarom in de tabellen beperkt tot de invoer van triplex uit ontwikkelingslanden.

Op grond van de cijfers in de tabellen en andere gegevens kunnen we de volgende conclusies trekken.

1. De totale jaarlijkse oogst van hardhoutstammen (zaag- en fineerhout) in de tropische landen is rond 150 miljoen m³ per jaar. De totale houtoogst in de betrokken landen is echter het tienvoudige! De export van tropisch hout, zowel zaag- en fineerhout als daaruit vervaardigde halffabrikaten, was in de periode 1985-1987 rond 59 miljoen m³ per jaar, uitgedrukt in daarvoor noodzakelijke hoeveelheden rondhout (zg. rondhoutequivalenten, afgekort r.e.). Dat is bijna 40% van de oogst.

2. De totale Nederlandse bruto-invoer van tropisch hout omvat 1,77 miljoen m³ r.e. Daarvan bestaat bijna de helft uit meranti. Ongeveer 25% wordt weer uitgevoerd, dus hier niet verbruikt. De invoer van ruwe stammen, rondhout, is uiterst beperkt, slechts 7% van het totaal; de rest bestaat overwegend uit gezaagd hout. Deze situatie is heel anders dan die in bijvoorbeeld Japan, waar 80% van de invoer van tropisch hout uit rondhout bestaat en Frankrijk waar dat voor ruim 50% het geval is. Veel van de toegevoegde waarde van de houtverwerking en de daaraan gekoppelde werkgelegenheid blijft dus in de landen die aan Nederland produkten van tropisch hout leveren.

3. Het tropische hout dat in Nederland wordt ingevoerd komt voor 82% uit Zuid-Oost Azië, vooral uit Maleisië, in veel mindere mate uit Indonesië en Singapore. Dat laatste land vormt een apart verhaal. Het is zelf geen producent van tropisch hout, maar een typisch doorvoerland. Wat wij en anderen uit Singapore invoeren, heeft als oorsprong Indonesië en Maleisië, respectievelijk rond 55% en 45%.

4. De EG als geheel importeert ruim 12 miljoen m³ r.e. tropisch hout (tabel 3), waarvan 53% uit Zuid-Oost Azië en 39% uit Afrika. Wat in de vorm van rondhout wordt ingevoerd komt vrijwel uitsluitend uit Afrika (95%), gezaagd hout overwegend uit Zuid-Oost Azië (69%), en daarvan ruim de helft uit Maleisië. De belangrijkste rondhoutleveranciers zijn blijkens tabel 3 Ivoorkust, Gabon en Kameroen. Samen verzorgen ze 63% van de invoer van tropisch rondhout in de EG. Uit Latijns-Amerika wordt uiterst weinig ingevoerd.

5. Bij de uitvoer van tropisch hout in de wereld (tabel 4 en 5) spelen slechts enkele landen een werkelijk grote rol. Voorop staat Maleisië (48%), dan volgt, op afstand, Indonesië (26%). Eigenlijk liggen deze percentages hoger, want Singapore is, zoals al eerder vermeld, een doorvoerland van Maleisisch en Indonesisch hout. Zo bezien komen resp. 50% en 29% oorspronkelijk uit die twee landen.

6. Latijns-Amerikaanse landen voeren slechts heel weinig van hun productie van tropisch hout uit en dan vooral in bewerkte vorm. Zuid-Oost Azië en Afrikaanse landen echter exporteren een hoog percentage, als vooral onbewerkt hout (Afrika) of vrijwel uitsluitend in bewerkte vorm (Indonesië). Zie tabel 5.

7. Een heel groot deel van de totale export van tropisch hout in enigerlei vorm gaat naar ontwikkelingslanden (45%), vooral in Oost-Azië. Een tweede grote afnemer is Japan (29%). De EG speelt in dit opzicht, mondiaal gezien, een minder grote rol (ruim 20%) maar is wel een grote afnemer van Afrikaans hout.

Tabel 1 Jaarlijkse bruto-invoer van tropisch hardhout in Nederland. Gemiddeld voor 1985 t/m 1988

	Rondhout	Gezaagd hout	Fineer	Triplex ¹⁾	Totaal ²⁾
	x 1000 m ³				x 1000 m ³ r.e.
Totaal	130.6	683.4	15.1	162.5	1770
- Meranti	0.5	449.6			
- Merbau	-	59.2			
- Azobé	77.3	24.8			
- Okoumé	20.2	0.1			
- Andere	32.6	149.7			

¹⁾ Voorzover uit tropische landen ingevoerd.
²⁾ Uitgedrukt in benodigde hoeveelheden rondhout (r.e.)

Tabel 2 Herkomst van de invoer van tropisch hardhout in Nederland. Gemiddeld voor 1985 t/m 1988

	Rondhout	Gezaagd hout	Fineer	Triplex ¹⁾	Totaal ²⁾
	x 1000 m ³				x 1000 m ³ r.e.
Totaal	130.6	683.4	15.1	162.5	1770
Azië	2.2	589.0	5.2	157.5	1450
- Maleisië	0.3	453.7	4.8	7.3	850
- Indonesië	0.1	86.2	-	72.3	320
- Singapore	-	42.1	0.1	39.8	170
Afrika	108.2	44.5	4.8	0.4	200
- Kameroen	66.8	15.5	0.1	-	100
- Gabon	18.4	-	-	-	20
Lat. Amerika	8.8	7.0	0.2	3.3	40
E.G.	8.3	38.5	2.5	?	?

¹⁾ en ²⁾; zie tabel 1.

8. Nederland neemt in de wereldhandel in tropisch hout met 3% een uiterst bescheiden plaats in (tabel 5). Maleisië is weliswaar verreweg onze belangrijkste leverancier (zie punt 3), maar in de totale houtexport van dit land stellen we heel weinig voor (3,2%).

9. De waarde van de export van tropisch hout door de belangrijke exporteurs die zijn genoemd in tabel 4, beloopt in totaal 5 miljard US dollar per jaar. Drievierde daarvan komt ten goede aan Maleisië en Indonesië.

10. De produktie van tropisch hout voor de zaag- en fineerindustrie vormt in het algemeen slechts een beperkt deel van de totale houtoogst in de betrokken landen, de export nog weer veel minder. Zie tabel 5. Uit deze tabel blijkt echter ook dat van de geogste zaag- en fineerstammen een groot deel als rondhout, gezaagd hout, fineer of triplex wordt geëxporteerd, behalve in het geval van Brazilië dat zijn hout voor het overgrote deel zelf gebruikt.

Akties en voorstellen gezien in het licht

van de feiten.

Er zijn de laatste tijd ook in ons land voorstellen gedaan en akties ondernomen die alle hetzelfde beogen: Behoud van het tropische bos. De voorgestelde maatregelen lopen echter sterk uiteen. Ze zijn in vier categorieën onder te brengen: niets doen, boycot door de consument, invoerbeperking door de overheid, heffing op de invoer.

a. **Niets doen** is nauwelijks nog reëel. Er is een algemeen, wereldwijd ecologisch belang gediend met behoud van het tropenbos. Er zijn eveneens grote economische belangen in het geding. Daarbij gaat het uiteraard in de eerste plaats om de belangen van de betrokken tropische landen zelf, zowel hun eigen houtvoorziening als de houtexport en de aan de houtstroom verbonden werkgelegenheid. Het gaat echter ook om onze eigen belangen. Die gelden niet alleen en zelfs

niet in de eerste plaats onze houtvoorziening vanuit de tropen; trouwens, zoals al eerder is opgemerkt zullen in de toekomst de ontwikkelingslanden hoe langer hoe meer hun eigen hout gaan gebruiken.

Maar indirect is er voor ons een permanent economisch belang, namelijk dat het voor een goede toekomstige houtvoorziening van de wereld essentieel is dat de ontwikkelingslanden zelf over voldoende bos en hout kunnen beschikken door een op duurzaamheid gericht bosbeheer en een uitbreiding van hun bosareaal.

Gebeurt dit niet, dan zullen ze in toenemende mate beslag gaan leggen op houtbronnen elders, bronnen waarop nu al zo'n groot, soms reeds een te groot beroep wordt gedaan.

b. **Invoerbeperkingen** in Nederland zouden zeer weinig zoden aan de dijk zetten. Dat blijkt uit de cijfers over ons aandeel in de invoer van tropisch hout, totaal slechts 3%.

Een beperking van de import in de totale EG zou weinig invloed op de export van tropisch hout uit Azië hebben. Een zeer grote en steeds toenemende vraag in Oost-Azië zelf zou het onstane gat in de markt snel opvullen. Wel zou een groot effect op de export van Afrikaanse landen te verwachten zijn. Invoerbeperkingen hebben overigens het grote bezwaar dat ze de relatie tussen de betrokken tropische landen en ons verstoren, en dit ten nadele van reële pogingen die wij zouden willen ondernemen ten behoeve van het behoud van tropisch bos.

c. **Boycot** van het gebruik van tropisch hout door de consument in Nederland heeft om dezelfde reden als onder b) genoemd nauwelijks effect op de kap in het tropische bos en is dan ook, ondanks alle bedoelingen, zinloos.

d. Meer effect kan worden verwacht van de inzet van geld uit de industrielanden ten behoeve van een goed beheer van het tropenbos. Er gebeurt wel iets op dit gebied, maar veel te weinig. In dit verband achten wij het instellen van **heffingen op de invoer** en het bestemmen van de opbrengsten daarvan voor

behoud van het tropisch bos, zoals voorgesteld door de Nederlandse Houtbond, een zinvolle maatregel die tenminste behoorlijke fondsen kan opleveren. De hamvraag daarbij is of de opbrengsten inderdaad op effectieve wijze ten gunste van het tropisch bos kunnen worden besteed. Dat vraagt op de kortst mogelijke termijn onderzoek, hetgeen niet uitsluit dat aan voorbereidingen voor de invoering van een dergelijke heffing alvast zou kunnen worden gewerkt. Die voorbereiding zal namelijk tijd vragen. Het is immers noodzakelijk, zoals ook de Houtbond heeft onderkend, dat zo'n maatregel op EG-vlak wordt genomen en voor de buitengrenzen van de hele Gemeenschap geldt. Voorop staat dat de opbrengst van de heffing doelmatig moet worden besteed, en dat vraagt een gedegen opzet van planning en uitvoering en een goede controle. Ook dat is een kwestie van onderzoek.

Maar hoe de besteding ook wordt georganiseerd, essentieel is dat daarbij rekening wordt gehouden met de mensen in de tropen zelf.

De rol van de mensen in de tropen zelf

We hebben in de eerste plaats te maken met de eigenaren van het tropenbos en daarmee in de regel met de soevereine regeringen van de betrokken landen. In Bos en Hout Bericht no. 1 van dit jaar is Wassink al uitgebreid op dit onderwerp ingegaan.

Nimmer mag uit het oog worden verloren dat die regeringen zich primair bezighouden met de belangen van hun eigen land en hun eigen landgenoten. In vrijwel alle gevallen betekent dit verdere ontwikkeling van het land zelf en zorg voor voedsel en werkgelegenheid.

Bos is een vorm van landgebruik en is voor de mensen in de tropen alleen van belang indien het in het ontwikkelingsconcept een positieve rol speelt. Is het economische belang van het bos voldoende groot dan zal men zich inspannen dit zo goed mogelijk, binnen de eigen lokale en

Tabel 3 Omvang en herkomst van de invoer van tropisch hardhout in de EG. Gemiddeld voor 1985 t/m 1988

	Rondhout	Gezaagd hout	Fineer	Triplex ¹⁾	Totaal ²⁾
	x 1000 m ³				x 1000 m ³ r.e.
Azië	51	2218	21	1000	6428
- Maleisië	4	1177	7	149	2503
- Indonesië	3	447	1	631	2268
- Filippijnen	27	282	4	97	771
- Singapore	2	197	2	82	553
Afrika	2956	687	168	93	4729
- Ivoorkust	747	385	54	6	1564
- Kameroen	549	81	44	31	850
- Gabon	654	2	3	32	736
- Liberia	402	53	1	-	501
- Ghana	227	81	24	-	420
Lat. Amerika	36	251	18	104	766
- Brazilië	14	155	15	99	553
Anderen	55	58	15	16	226
Totaal	3098	3214	222	1213	12159
Totaal in r.e.	3098	5849	422	2790	12159

¹⁾ en ²⁾: zie tabel 1.

Tabel 4 Export van tropisch hardhout door belangrijke exportlanden. Gemiddeld voor 1985, 1986 en 1987

	Export waarde (x miljoen US\$)	Rondhout	Gezaagd hout	Fineer	Triplex	Totaal
		x 1000 m ³				x 1000 m ³ r.e.
Maleisië	1977	20526	3204	410	490	20226
Indonesië	1740	19	2525	79	4626	15410
Filippijnen	227	653	547	61	262	2370
Singapore	369	20	803	43	632	3020
Ivoorkust	240	1010	469	75	23	2000
Kameroen	77	533	87	20	3	740
Gabon	120	1036	2	7	46	1160
Brazilië	221	15	419	56	224	1400

B O S E N H O U T B E R I C H T E N

nationale mogelijkheden, in stand te houden. Heeft het bos onvoldoende intrinsieke waarde dan is de kans des te groter dat het verdwijnt ten gunste van andere vormen van bodemgebruik, primair voor voedselproductie. Een grote rol in die intrinsieke waarde speelt de mogelijkheid van export van bosproducten omdat de daaruit voortvloeiende deviezen-inkomsten van veel belang kunnen zijn voor de ontwikkeling van het land. Daarbij moeten geen overdreven ideeën worden gekoesterd over de betekenis van een afzetgebied als Nederland of zelfs de EG; we hebben daarop eerder al gewezen. Vooral in het Verre Oosten ontwikkelt zich in zeer snel tempo een heel belangrijk afzetgebied voor tropisch hout.

Als we ervan uitgaan dat het belemmeren van de import met als bedoeling een teruglopen van de export van tropisch hout wereldwijd geaccepteerd zou worden (en dat zal toch de bedoeling zijn van hen die invoerbepijking of boycot propageren), dan heeft dat alleen maar tot gevolg dat het bos in de tropen geruimd wordt voor andere, wel productieve en economisch aantrekkelijke vormen van landgebruik.

Voor een blijvend economisch belang van het bos in combinatie met het zo belangrijke ecologische functioneren daarvan is een op duurzaamheid gericht beheer nodig, zo mogelijk ingepast in een goede „land-use planning“. Een niet beheerd tropisch bos is in feite ten dode opgeschreven. De logische gevolgtrekking is

dat het noodzakelijk is het beheer zodanig te voeren dat het economische en het ecologische belang met elkaar in evenwicht zijn. Daarvoor heeft het bosbeheer behoefte aan een sterk en goed opgeleid apparaat dat uitvoering geeft aan en controle uitoefent op verantwoordelijke bedrijfssystemen. Hoewel er veel kennis op dit gebied bestaat, ligt daarbij het accent nog sterk op ervaringen met het bosbeheer in de gematigde luchtstreken. Aanpassingen en aanvullingen ten behoeve van de tropen zijn en blijven dan ook een dringende noodzaak. Degenen die in aanmerking komen om daaraan een wezenlijke bijdrage te leveren, moeten beschikken over de nodige ervaring met de situatie in de betrokken tropische gebieden; van het ene werelddeel tot het andere, zelfs van het ene land tot het andere kan de situatie nu eenmaal fundamenteel verschillen, ook wat de problematiek rond tropisch bos betreft. Verder moeten ze beschikken over ervaring in de bosbouw, vooral de tropische bosbouw, in al zijn technische, economische en ecologische facetten, en ook over ervaring in de houtverwerking en de houthandel. Het gaat hier beslist niet om een zaak voor amateurs, hoe goed van wil die ook mogen zijn.

De acceptatie van ondersteunende adviseurs is soms ook afhankelijk van hun herkomst. Deskundigen uit andere tropische landen genieten nogal eens de voorkeur boven Westerse krachten. De ontwikkelingslanden hebben inmiddels de ervaring opgedaan dat adviseurs uit andere delen van de wereld theoretisch

wellicht zeer deskundig zijn maar niet in staat om de bestaande problematiek te doorgronden. Dat geldt overigens niet alleen voor de bosbouw.

Een selectie van een „pool“ van deze deskundigen eist dan ook veel en zorgvuldig overleg. De resultaten zullen op korte termijn niet spectaculair zijn: hier past geduld en diplomatie. Een tropische samenleving verschilt nu eenmaal fundamenteel van een Westerse in cultuur, sociale opbouw, economie en wijze van benadering. Onze moderne en nogal agressieve methoden, vaak met veronachtzaming van diplomatie, kunnen negatief werken.

Conclusies

1. De controversen over wat gedaan moet worden om het tropenbos te behouden concentreren zich op het vaststellen van de grenzen der mogelijkheden en tot de methoden om het door allen beoogde doel te bereiken.
2. Niet vergeten mag worden dat het tropenbos alleen dan behouden blijft indien het een relatief belangrijke intrinsieke economische waarde heeft voor de eigenaren van het bos en voor de regeringen van de betrokken tropische landen, die overigens vaak zelf eigenaar zijn. Zij hebben de teugels van het beleid ten aanzien van het tropenbos in handen en zullen deze niet afstaan aan anderen.
3. Het nuttig effect van boycot of beperking van de invoer van tropisch hout in Nederland is vrijwel nihil, gezien onze zeer bescheiden plaats in de bestemming van de totale houtuitvoer van de tropenlanden, ook die van onze belangrijkste leverancier, Maleisië. Het effect van vergelijkbare EG-maatregelen is beperkt waar het om Zuid-Oost Azië gaat maar groter voor Afrika. Latijns-Amerika speelt als exporteur naar de EG nauwelijks een rol.
4. Een invoerheffing met een doelmatige, goed gecontroleerde besteding van de opbrengst ten gunste van het tropisch bos verdient alle aanbeveling. Wel moet onder meer worden bezien langs welke kanalen steun in geld, mankracht en kennis het beste tot de gewenste effecten kan bijdragen.

Ir. H. A. van der Meiden
Ir. J. T. Wassink

Tabel 5 Jaarlijkse oogst en export van tropisch hardhout. Gemiddeld voor 1985, 1986 en 1987 (Gabon 1985/86)

	Houtoogst (x 1000 m ³)		Hardhout export ²⁾		Bestemming export (%)			
	Totaal	Zaag/fineerstammen (hardhout)	x 1000 m ³ r.e.	in %% van de oogst van zaag/fineerstammen	Ontwikkelings- landen	Japan	EG	NL
Maleisië	40.000	31.200	28.280	91	45	46	9	3.2
Indonesië	158.000	25.360	15.410	61	55	15	14	1.8
Philippijnen	36.000	3.180	2.370	75	19	25	31	1.1
Singapore	-	-	3.020	-	61	5	19	5.6
Ivoorkust	12.000	2.970	2.060	69	12	-	80	1.8
Kameroen	12.000	2.090	790	35	2	-	98	12.2
Gabon ¹⁾	4.000	1.640	1.160	71	14	6	66	1.6
Brazilië	238.000	18.440	1.400	8	23	-	37	1.5
Totaal	500.000	84.880	51.470 ³⁾	61	43	31	20	3.0
Totaal alle tropische exportlanden	1.500.000	150.000	59.000 ³⁾	39	45	29	20	3.0

¹⁾ Gemiddeld voor 1985-1986.

²⁾ Totaal van rondhout (zaag- en fineerstammen), gezaagd hout, fineer en triplex.

³⁾ Singapore niet meegerekend, is doorvoerland.

Stichting
Bos en Hout
Bosrandweg 5,
postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

